

Uppföljning av två workshoppar i *Det urbana stationssamhället*

Innehållsförteckning

Sammanfattning	i
Inledning	1
<i>Om Det urbana stationssamhället - vägen mot ett resurssnålt resande</i>	1
Syfte	2
Workshopdagarna som följs upp	2
Pendelparkering och ljudmiljö – Workshop 2015-05-12	2
Resecentrumslokalisering i Stenungsunds kommun – Workshop 2015-09-23	2
Frågeställningar för studien	3
Metod	4
Erfarenheter av intervjuerna	5
Workshopdag 12 maj – Pendelparkering och ljudmiljö	6
Lärdomar och diskussioner - workshopdag 12 maj	6
Relationer och lärandeprocesser – workshopdag 12 maj	8
Workshopmetodiken och framtida workshops – workshopdag 12 maj	10
Vilka erfarenheter kan dras från workshopdagen 12 maj – pendelparkering och ljudmiljö?	11
Workshopdag 23 september – lokaliseringsprövning resecentrum i Stenungsund	12
Lärdomar och diskussioner – workshopdag 23 september	12
Relationer och lärandeprocesser – workshopdag 23 september	14
Workshopmetodiken och framtida workshops – workshopdag 23 september	15
Vilka erfarenheter kan dras från workshopdagen 23 september – lokaliseringsprövning av resecentrum i Stenungsund?	16
Reflektioner av resultatet	17
Vilken ingång har deltagaren till workshopen?	17
Möjligheterna med en workshop – men behovet av uppföljning	17
Verktygens användbarhet – men även riskerna med verktygen	19
Rekommendation inför framtida workshops	19
Källförteckning	21
Bilaga - intervjuramverk	22

Sammanfattning

Denna rapport följer upp två workshopdagar som genomfördes 12 maj, respektive 23 september inom ramen för ”*Det urbana stationsområdet*”. I rapporten undersöks om och i så fall hur workshopdagarna har varit ett stöd och bidragit till att hantera frågeställningarna som workshoparna handlade om. Den ena workshopen som genomfördes den 12 maj handlade om pendelparkeringar och god ljudmiljö. Den andra workshopen som utfördes den 23 september handlar om lokalisering av resecentrum i Stenungsunds kommun.

Den empiriska studien baseras på semistrukturerade intervjuer med sammanlagt 15 deltagare på de olika workshopdagarna. En av intervjuerna genomfördes som en gruppintervju med tre personer, övriga var enskilda intervjuer. Urvalet av intervjupersoner skiljer sig mellan de två workshopdagarna. Från workshopdagen den 12 maj baseras urvalet på en strävan efter fördelning mellan statliga och kommunala tjänstepersoner samt mellan olika kommuner. Avseende workshopdagen den 23 september har en strävan efter fördelning mellan tjänstepersoner med olika befattning inom förvaltningen samt deltagande politiker styrts urvalet. Resultatet av intervjuerna visar på att:

- Deltagarna upplever det som positivt att delta på de studerade workshoparna samt att upplägget på dagarna är fördelaktigt utformat.
- Deltagarna känner att deras referensramar har till viss del breddats genom teoretiska kunskaper som förmedlats via workshoparna.
- Erfarenheterna av workshoparna kommuniceras ut i de egna organisationerna i huvudsak i informella sammanhang. Det görs inte någon större formell återkoppling inom eller mellan organisationerna.
- Upplevelsen av utvecklade relationer varierar mellan workshoparna. För workshopen den 12 maj handlar det främst om vikten att tillsammans få arbeta med tjänstepersoner som stöter på gemensamma problem i sin egen dagliga verksamhet. För workshopen den 23 september handlar det framförallt om en utvecklad relation mellan tjänstepersoner och politiker på en individnivå.
- Verktygen som tillämpades under workshoparna upplevs som bra sätt att hantera större strategiska planeringsfrågor.

I reflektionerna av resultatet lyfts behovet av att workshoperfarenheterna följs upp. Orsaken varför det inte görs av deltagarna kan möjligtvis botten sig i om deltagaren ser workshopen som ett sätt att komma vidare i ett specifikt fall, eller om det handlar om en generell kunskapsutveckling som kan ge långsiktig påverkan. Workshoparna blir ett sätt för tjänstepersonerna som deltog den 12 maj att känna samhörighet samt att de får gemensamt diskutera svåra utvecklingsfrågor som pendelparkeringar och god ljudmiljö utgör. Verktygen från workshoparna blir även ett strukturerat sätt att kunna hantera strategiska frågor.

Rapporten avslutas med en rekommendation inför framtida workshops. Framförallt ska det betonas behovet av att utveckla forum där workshopdagarna följs upp, så att dagarna kan möjliggöra positiva långsiktiga effekter.

Inledning

På en workshop med deltagare från olika organisationer och professioner med får deltagare möjlighet att inhämta nya kunskaper och tillsammans. Workshopformen kan upplevas sympatisk eftersom deltagarna får möjlighet att arbeta på ett mer informellt sätt. Men vilken påverkan får en workshopdag på deltagarnas sätt att arbeta? Vilka lärdomar kan de ta med sig från dagen och av mötet mellan varandra? Blir workshopdagen bara ett tillfälle där deltagarna tillsammans får lämna sin vardagliga verklighet, men som inte innebär något mer? Kan en workshop bidra till att relationerna mellan deltagare utvecklats?

Inom Mistra Urban Futures har två workshoppar genomförts inom ramen för projektet *Det urbana stationssamhället – vägen mot ett resurssnålt resande*. Denna rapport är en uppföljning av dessa dagar. Hur kan uppföljningen av dagarna förstås utifrån ovanstående sammanhang?

OM *DET URBANA STATIONSSAMHÄLLET – VÄGEN MOT ETT RESURSSNÅLT RESANDE*

Mistra Urban Futures är ett internationellt forskningscentrum för hållbar stadsutveckling med plattformar i Göteborg, Kisumu, Kapstaden och Manchester. Arbetet utgår från att ta fram kunskap i nära samverkan mellan forskare och praktiker.¹

Det övergripande kunskapsprojektet *Det urbana stationssamhället – vägen mot ett resurssnålt resande* är en kunskapsprocess inom ramen av Mistra Urban Futures. En tyngdpunkt på arbetet att det ska finnas ett tvärdisciplinärt perspektiv på de frågor som behandlas. Projektet kan ses som ett paraply, vilket finansieras av nedanstående aktörer:

- 11 kommuner
- Göteborgsregionens kommunalförbund (GR)
- Västra Götalandsregionen (VGR)
- Trafikverket
- Länsstyrelsen Västra Götaland

Ytterligare aktörer från akademier och näringslivet är också med i olika projekt och aktiviteter som genomförs i *Det urbana stationssamhället*.

¹ Närmare utvecklat som co-creation, co-design, co-production samt co-implementation (Ranhagen 2015).

SYFTE

Syftet med denna studie är att följa upp två aktiviteter i form av workshopdagar som genomfördes 12 maj, respektive 23 september 2015 inom ramen för *Det urbana stationssamhället*. Studien syftar till att undersöka om, och i så fall hur, workshopdagarna har varit ett stöd och bidragit till deltagarnas eller organisationernas sätt att hantera frågeställningarna som lyftes i workshoparna.

WORKSHOPDAGARNA SOM FÖLJS UPP

De workshopdagar som följs upp och utvärderas är:

- Pendelparkering och ljudmiljö – Workshop 2015-05-12.
- Resecentrumslokalisering i Stenungsunds kommun – Workshop 2015-09-23.

En beskrivning av workshopdagarna följer nedan.

Pendelparkering och ljudmiljö – Workshop 2015-05-12

Frågeställningen för den ena workshopdagen handlade om hur aktörer skulle kunna arbeta för att lösa två utmaningar i form av pendelparkering och ljudmiljö. Sammantaget deltog ett trettiotal tjänstepersoner som representerade sju olika kommuner i Västra Götaland, Trafikverket, Länsstyrelsen samt Västtrafik.

Workshopdagen delades in i två olika delar där pendelparkeringar var det huvudsakliga ämnet på förmiddagen och ljudmiljö under eftermiddagen. Arbetet inleddes med en beskrivning av fallen och föredrag från experter som bidrog med kunskap och perspektiv. Under workshopen arbetade deltagarna praktiskt i olika grupper med representanter från de olika organisationerna utifrån fyra reella fall (Ale, Härryda, Kungälv och Lerum). Arbetssättet utgick från back-casting som metodik, som sedan överfördes med diskussion och tillämpning till fallens fysiska miljöer med förslagsskisser på kartor. Workshopdagens andra del, som handlade om ljudmiljö, genomfördes med samma upplägg som den första delen av dagen.²

Resecentrumslokalisering i Stenungsunds kommun – Workshop 2015-09-23

Stenungsund har under en längre tid arbetat en tid med lokalisering av ett nytt resecentrum. En lokaliseringsutredning har gjorts år 2012³, men beslut om lokalisering av ett nytt resecentrum har ännu inte fattats. På kommunstyrelsensammanträdet den 4 maj 2015 fattades ett beslut om att en workshopdag skulle hållas, för att gå vidare i arbetet med resecentrumslokaliseringen.⁴ Politiker och tjänstepersoner hade innan workshopdagen identifierat att det fanns olika bilder av vad ett resecentrum är och vad det ska fylla för funktion i samhället. Workshopdagen den 23 september var därför tänkt att utgöra ett stöd för kommunen att komma vidare i arbetet med lokaliseringen av resecentrumet.

² Ranhagen (2015). *Referat och reflexioner utifrån en workshopdag inom projektet Det urbana stationssamhället*.

³ Stenungsunds kommun (2012). *Stenungsunds resecentrum. Lokaliseringsutredning. Maj 2012*.

⁴ Stenungsunds kommun (2012) *Protokoll, kommunstyrelsen, sammanträdesdatum 2015-05-04, s.41*.

Deltagarna på workshopdagen var tjänstepersoner och politiker från Stenungsunds kommun, samt en politiker från Tjörns kommun. Sammantaget deltog fjorton politiker och nitton tjänstepersoner. Workshopdagen inleddes med en bakgrundsbeskrivning om vilken problemställning som funnits samt vilka utredningar som genomförts. Ulf Ranhagen, som tillsammans med Amie Ramstedt utgjorde processledare för dagen, presenterade även en omvärldsbevakning kring stationsutveckling. Metoden för workshopdagen hade multikriterieanalys (MKA) som utgångspunkt. Deltagarna delades in i olika grupper där de fick diskutera utefter målbilder och lokaliseringar av resecentrumet.

FRÅGESTÄLLNINGAR FÖR STUDIEN

Nedan följer ett antal frågeställningar som har varit styrande för denna studie. Frågorna fokuserar på hur workshopdagarna den 12 maj och 23 september 2015 har påverkat aktörernas sätt att arbeta på, om workshopdagarna påverkat relationerna till aktörerna, vilka lärandeprocesser som de givit upphov till, samt vilket värde deltagarna sätter på workshopdagarna och de verktyg som användes.

- Har workshopdagarna genererat någon efterföljande diskussion bland deltagarna? Om så är fallet, vad har den handlat om och vad har den inneburit för deltagarnas organisationer?
- Har workshopdagarna lett till nya perspektiv och idéer hos deltagarna? Hur har de i så fall uttryckts?
- Har workshopdagarna gett upphov till lärandeprocesser och bidragit till förståelse för deltagarnas olika ansvarsområden och roller? I ett sådant fall, hur har det påverkat relationen mellan deltagare från olika organisationer eller deltagande tjänstepersoner och politiker inom samma organisation?
- Har workshopdagarna påverkat deltagarnas sätt att kommunicera internt och externt?
- Hur upplevs de metoder som tillämpades under workshopdagarna?
- Är denna typ av aktiviteter värdefulla för deltagarna?

Metod

Utgångspunkten för denna rapport har varit att tillämpa en fallstudieprincip där 15 deltagare på 11 tillfällen från de två genomförda workshopdagarna (2015-05-12, 2015-09-23) har intervjuats. Nedan följer en tabell som övergripligt beskriver rapportens utgångspunkt samt dess informanter.

Fallstudie	
Intervjuer (15)	Workshop 2015-05-12: 2 statliga tjänstepersoner 5 kommuntjänstepersoner 1 forskare
	Workshop 2015-09-23: 1 tjänsteperson från chefsnivå 3 tjänstepersoner 3 politiker

Tabell 1. Övergripplig metodbeskrivning

Intervjuerna är utformade som semistrukturerade, med ett antal frågor som utgångspunkt. De förberedda frågorna utgör ett generellt utformat ramverk, men även andra frågor som varit intressanta under intervjuerna har ställts. Frågorna har därefter anpassats till det specifika intervjutillfället samt beroende på vilken befattning personen har i sin organisation. I rapportens bilaga presenteras intervjuramverket.

Mängden intervjuer har påverkats av vilka som haft möjlighet att delta under datainsamlingen i november månad 2015. Urvalet av deltagare från den 12 maj bygger på en strävan att få en spridning med i representanter från olika kommuner och deltagande statliga organisationer. Viktigaste för urvalet från den 12 maj var att tjänstepersonerna *tillhör olika organisationer* och inte vilken befattning de har *inom sina organisationer*.

Från den 23 september i Stenungsund deltog kommuntjänstepersoner och politiker från Stenungsunds kommun, samt en politiker från Tjörns kommun. För urvalet från den 23 september var ambitionen att få en representation av politiker från olika partier och att få ett urval av tjänstepersoner som representerade såväl chefs- som medarbetarnivå.

Det ska betonas att vad som kan generaliseras i denna studie utgår från endast två workshopdagar. Generaliserbarheten blir därför till viss mån begränsad, men ger viktiga tendenser till hur arbetet med workshopdagar inom ”*Det urbana stationsområdet*” har påverkat deltagarnas organisationer.

Erfarenheter från intervjuerna

Ett antal generella tendenser kan dras av de genomförda intervjuerna. Den viktigaste tendensen är att samtliga informanter beskriver att det finns ett värde i att delta på workshoparna. Upplägget på workshoparna upplevs som positivt. Uppdelningen mellan att få ta del av teoretiska kunskaper som sedan omsätts i praktiska planeringssammanhang ger förutsättningar för en bra diskussion mellan deltagarna. Flera deltagare uttrycker att workshoparna inte har i sig inneburit några större revolutionerande lärdomar, men att referensramarna vidgats.

Den blandade representation som fanns under båda workshoparna upplevdes av informanterna som positivt. För workshopen den 12 maj gäller det blandningen av statliga- och kommuntjänstepersoner. För workshopen den 23 september handlar det om en blandning av politiker och tjänstepersoner med olika ansvarsroller och expertis.

Lärdomarna från workshoparna kommuniceras oftast om i informella sammanhang. Deltagarna diskuterar det oftast i mindre grupper på ett sammanträde eller i korridorssamtal.

Intervjupersonerna har förmedlat att workshoparna bidragit till utvecklade relationer, men på olika sätt i de studerade fallen. För workshopen den 12 maj handlar det främst om vikten att tillsammans få arbeta med tjänstepersoner som stöter på gemensamma problem i sin egen dagliga verksamhet. Avseende workshopen den 23 september handlar det framförallt om en utvecklad relation mellan tjänstepersoner och politiker på en individnivå.

Verktygen som tillämpades under workshoparna upplevs av informanterna som bra för att hantera större strategiska planeringsfrågor.

WORKSHOPDAG 12 MAJ – PENDELPARKERING OCH LJUDMILJÖ

Nedan följer en redovisning av de intervjuer som genomförts med kommun- och statliga tjänstepersoner. Rubrikerna är uppdelade efter tre teman. Den första delen berör vilka lärdomar och diskussioner som kom från workshopen. Det andra avsnittet gäller de relationer och lärandeprocesser som workshopen gav upphov till, vilket sedan avslutas i en tredje del som handlar om hur workshopverktygen upplevdes. Redovisningen av intervjuerna avslutas med en kortare sammanfattning av vilka erfarenheter som kan dras av workshopdagen den 12 maj.

Lärdomar och diskussioner - workshopdag 12 maj

Vid intervjuerna beskrivs på olika sätt att deltagarna medverkade dels för att de hade ett egenintresse i frågorna. Det finns även informanter som uppger att de gärna representerar sina kommuner i sådana sammanhang som handlar om ”*Det urbana stationsområdet*”. Den mest avgörande orsaken är att en stor del av dagens planering sker i kollektivtrafiknära lägen och då blir pendelparkeringar samt ljudmiljöer viktiga frågor, uppger informanterna. En statlig tjänsteperson beskriver att denne har haft ämnesbevakningsansvar för energifrågor och att det därför var lämpligt att personen deltog. Alltså fanns både ett egenintresse hos tjänstepersonen, men också intresse från organisationen att informanten skulle delta. En annan statlig tjänsteperson beskriver att den deltog för att denne blev personligt inbjuden utav en processledare för workshopdagen. Denna person hade höga förväntningar att dagen skulle kunna bidra till att kunna närma kommunerna, då myndigheten haft vissa svårigheter i dialogen med kommunerna. Informanten såg workshopdagen som ett sätt att kunna hitta nya vägar att nå en dialog.

Flera kommuntjänstepersoner belyser hur workshopen bekräftat att det behövs en tidig dialog med de statliga myndigheterna. En kommuntjänsteperson betonar vikten av att vara tidig i kommunikationen med Trafikverket när de planerar. En annan kommuntjänsteperson lyfter en insikt om att de behöver vara ännu mer aktiva i sin dialog med Västra Götalandsregionen som kollektivtrafikansvarig myndighet. Samtidigt betonar denne att det är svårt att härleda om denna insikt är ett resultat av workshopen.

En person framhäver att det var mycket positivt att få höra andras lärdomar av olika planeringsprocesser. Informanten lyfter att detta var viktigt för denne i och med att personen är relativt ny på sin tjänst och önskar utveckla sitt kunskapsförråd. Det upplevdes som positivt att experter även kunde bidra med sin kunskap och utgöra ett stöd för diskussionen.

Flera av informanterna berättar hur det är svårt att härleda om de har fått någon ny kunskap, men att de såg positivt på de teoretiska kunskaper som förmedlades under föreläsningarna. Det handlar framförallt om vilka fysiska lösningar som kan göras för pendelparkeringar och bullerdämpande åtgärder, men också om nyckelaktörer i utveckling av stationsnära lägen. En central lärdom som flera tjänstepersoner berättar om är hur de kan arbeta med utformningen av förslagen för att kunna överbrygga barriärer i stadsrummen. Bebyggelsestrukturen kan användas som en del i att kunna skapa miljöer som är attraktiva att vara i, men som samtidigt skyddar sin omgivning från buller. Samma sak gäller för hur

pendelparkeringar kan utformas i olika fårtformsbitar eller användas i ett samnyttjande av olika parkeringsformer och behov för att minimera ytanvändningen. En statlig tjänsteperson berättar hur denne har goda kunskaper om goda ljudmiljöer eftersom det är en viktig fråga för myndigheten. Men avseende pendelparkeringsfrågan gav dagen kunskaper som informanten tidigare inte hade.

Tjänstepersonerna uppger att de främst fört vidare lärdomar från workshopen i informella sammanhang på enklare veckomöten eller diskussioner som sker i korridorerna. Det har alltså inte handlat om att göra en generell beskrivning inom organisationen av vad som framkommit av workshopen. En viktig orsak är att flertalet av de reella fall som kommunerna bidrog med inte ännu har varit föremål för ett formellt planeringsuppdrag.⁵ För de fall exempel som har gått vidare i planeringsprocesserna berättar tjänstepersonerna att workshopdagarna har varit av varierande nytta. En kommuntjänsteperson berättar att de redan innan hade fått lägga mycket tid och resurser på att hantera frågeställningarna, vilket gjorde att de möjliga lösningarna som diskuterades snarare var en bekräftelse på att deras egna lösningar är lämpliga. Däremot betonar samma person att om de hade varit i ett tidigare skede under sin planeringsprocess skulle diskussionen varit till stor nytta.

Samtliga informanter beskriver att alla kommuner har liknande frågeställningar som de måste hantera (avseende buller, vibrationer, konflikt om mark, boende och angränsning till stationer).⁶ Det blir knäckfrågor som kommunerna ständigt måste lösa i sin planering där det är samma nationella regelverk som styr aktörerna samt att det är samma typ av aktörer som är inblandade i processerna. Flera tjänstepersoner ser värdet i att få arbeta tillsammans med andra och hantera dessa frågor gemensamt istället för att fundera över möjliga idéer på sin egen kammare.

En statlig tjänsteperson berättar att i och med att ett av myndighetens bevakningsområden är hälsa och säkerhet var det viktigt att lärdomarna från dagen behövdes återkopplas med enheten. Därför gjordes berättade personen sina lärdomar av dagen under ett veckomöte. Informanten uttrycker att det blir viktigt att lärdomarna från dagen behöver förmedlas vidare inom den egna organisationen för att få ett gemensamt perspektiv.

Flera informanter upplever att den breda representation av myndigheter och kompetenser gav workshopen flera olika typer av synvinklar och djup. Det framlyfts som särskilt positivt att Länsstyrelsen deltog eftersom Länsstyrelsen ska ge ett samlat statligt perspektiv på kommunernas planering. Däremot upplever en kommuntjänsteperson att det skulle varit givande om en tågoperatör (exempelvis SJ) också hade deltagit under dagen, som skulle kunna ge ett mer handfast perspektiv på vilka förutsättningar som krävs för att operera på järnväg.

⁵ En reservation ska göras eftersom samtliga fall exempel som innefattades av workshopdagen inte har varit föremål för denna studie.

⁶ Här ska det betonas att informanterna beskriver frågeställningarna på olika vis, men när de pratar kring ämnena är problemställningarna presenterade på ett likartat sätt.

En forskare som deltog berättar att det inte var någon större skillnad i beteendet hos de kommunala och statliga tjänstepersonerna. Den största skillnaden upplevde intervjupersonen istället var att trafikplanerarna var mer aktiva. Informanten uppger att det kunde märkas att dessa ifrågasatte vissa lösningar mer frekvent genom ”*Är det hållbart detta, med att dra ner på parkeringsytorna? Kommer det fungera i praktiken?*”. Intervjupersonen betonar emellertid att trafikplanerarna och resterande deltagare förstod varandra. Denne beskriver i sammanhanget om pendelparkeringar att ”*Det är en sak att planera för folks beteenden. Det är en annan sak vad folk gör. Det är inte alltid samma sak*”, att detta är perspektiv som det måste finnas en medvetenhet för. Forskaren lyfter att det skulle kunna ge långsiktigt positiva effekter om samma personer, eller åtminstone samma organisationer, deltar på ett flertal workshops där de får möjligheten att utveckla en långsiktig relation. Forskaren lyfter att det även behöver finnas ett brukarperspektiv i sammanhanget. Detta betonas även av en annan kommuntjänsteperson som beskriver att lärdomarna under workshopdagen var nyttiga för denne att få ett omvärldsperspektiv, men att det saknades perspektiv som gällde exempelvis medborgardialog. Forskaren framhäver däremot att deltagarna verkade vara medvetna om detta behov, men att workshoppen i sig inte gav utrymme för dessa perspektiv.

En statlig tjänsteperson beskriver att det fanns en problematik i dennes arbetsgrupp att i kommunen redan kommit långt i sin planeringsprocess. Informanten uttrycker att diskussionen blev låst genom att kommunen redan fattat vissa viktiga beslut. Diskussionen fick karaktären av ett legitimerande för kommunens tidigare ställningstaganden istället för att ge nytänkande ett utrymme vilket upplevdes skapa en låst situation för vilka alternativ som ansågs vara lämpliga.

Relationer och lärandeprocesser – workshopdag 12 maj

Samtliga informanter uttrycker att det finns en medvetenhet om frågeställningarna, att de arbetar med dem i sitt vardagliga arbete samt att aktörerna förstår varandras roller. Samtidigt beskriver flera av informanterna hur det är möjligt att deras förståelse kan ha utvecklats genom workshoppen. En statlig tjänsteperson beskriver att genom workshopdagen fick denne en djupare förståelse för vilka kommunala utmaningar som finns. Tjänstepersonen beskriver även att det behövs en intern samordning på dennes myndighet där de behöver skapa gemensamma bilder av sin syn på lämplig utveckling. Av denna anledning blir workshoppar ett bra verktyg för att kunna utveckla sin interna samordning.

En statlig tjänsteperson berättar att myndigheten gärna vill närma sig kommunerna och att workshopdagen blev ett sätt att göra det. Intervjupersonen uppger det som ett problem att myndigheten och kommunerna ofta är överens om vad som är problembilden, men att det saknas verktyg för att överkomma problemen.”... *Vi kan nog upplevas som väldigt fyrkantiga*”, beskriver tjänstepersonen. I detta sammanhang framhäver informanten att med bristen på verktyg och att myndigheten har sina regler och riktlinjer som den måste följa finns det svårigheter att kunna nå lösningar tillsammans med kommunerna i bullerfrågan. De vill oftare bygga närmare bullerkällan än vad myndigheten vill. Den statliga tjänstepersonen berättar att ”*jag tror alla vill hitta lösningarna, men man gör det inte. Det är liksom svåröst på något sätt*”. Personen beskriver att workshoppar blir ett sätt att kunna känna av stämningläget mellan myndigheten och kommunerna för att se hur relationen ser

ut idag mellan dem och utveckla en diskussion. Det blir en del i myndighetens kontinuerliga dialog för att ha en positiv relation med kommunerna och kunna träffas under mer informella former. Informanten hade stora förväntningar på workshopdagen att de skulle kunna ta flera steg framåt i sin relation till kommunerna, men det blev tydligt att det behövs ett långsiktigt arbete. Av denna anledning beskriver tjänstepersonen att det behövs ta små steg hela tiden för att de ska kunna närma sig. ”*Jag tror ändå på att mötas, så att på något sätt och få ta små steg framåt på något vis*”, beskriver personen som samtidigt betonar att en workshopdag bara är en liten dag i sammanhanget.

Flertalet informanter uttrycker hur det är mycket positivt att de träffas och för gemensamma diskussioner. En person beskriver att det blir nyttigt att få ett ansikte på andra handläggare. Samtidigt betonas av ett par informanter att aktörerna har olika ansvar och roller. De utvecklar vidare att kommuner och statliga myndigheter har olika ingångar och det blir naturligt att de inte alltid har samma perspektiv på utveckling i stationsnära lägen. En kommuntjänsteperson beskriver hur Länsstyrelsen har sina regler och Trafikverket har sin budget och prioriteringar att göra. Samma informant uppger att workshopen ändå är ett bra sätt att gemensamt kunna ha ett mer konstruktivt samtal med dessa myndigheter.

De flesta informanterna beskriver att workshopen i sig inte har påverkat deras inriktning på hur de ska samverka med externa aktörer. Flertalet berättar att de har samverkan genom GR och det redan upprättade samarbetet inom ”*Det urbana stationssamhället*”. En informant betonar däremot att det skulle vara givande om nätverken som finns också innefattar personer på handläggarnivå. Informanten utvecklar att det finns ett behov för olika handläggare att kunna träffa varandra oftare och dela sina erfarenheter. Av denna anledning är denne mycket positiv till workshops. Informanterna ser ett värde i att träffas, men betonar samtidigt att en workshopdag endast är en dag av det kontinuerliga planeringsarbetet, även om det är ett konstruktivt sätt att arbeta på.

Flera tjänstepersoner lyfter att det finns stor nytta i att personer från olika organisationer tillsammans kan arbeta i ett reellt fall som det var under workshopdagen. En kommuntjänsteperson beskriver hur det finns möjlighet att dra lärdom av varandra. ”*Istället för att enskilda tjänstemannagrupper sitter i varsin kommun och jobbar med samma frågor och sliter sitt hår... att man kan jobba gemensamt vissa frågor*”, vilket upplevs som givande. Detta anknyts även av en annan kommuntjänsteperson som berättar hur det finns ett stort tryck på utveckling med krav från politiken i dennes kommun. Genom att få träffa andra tjänstepersoner i liknande situationer upplever personen att denne får känna en större samhörighet med andra som är i liknande situation. Tjänstepersonen uttrycker detta genom att ”*Det kändes skönt. Det är liksom att... vi är inte ensamma med detta ok. Politikerna har ofta en orimlig förväntan.*” Denne beskriver att politikerna ibland kan uttrycka att de inte ska bry sig om vad exempelvis Länsstyrelsen tycker, vilket gör att informanten hamnar i en problematisk situation. Workshopdagen blir därför viktig för att känna samhörighet.

Samtliga tjänstepersoner beskriver att workshopen i sig inte har inneburit några specifika värdefulla kontakter, men flera berättar att workshopen har gjort att de har någon att kontakta om det skulle behövas. Forskaren som deltog under workshopdagen beskriver att det även finns ett behov av att träffas mellan universitet, kommuner och näringsliv. Dels

handlar det om ett nätverkande och dels om att dennes arbetsplats gärna har samarbeten i projekt med kommuner. Här finns det även möjligheter för studenter att få en förståelse för olika aktörer och skapa möjligheter att exempelvis få in en fot i arbetslivet. Alla träffar, som exempelvis workshopdagar, blir tillfällen där kontakter kan utvecklas.

En kommundienstperson lyfter att det skulle vara nyttigt om Trafikverket också hade tagit med ett fall. Intervjupersonen beskriver att det hade varit både givande och intressant att få höra hur Trafikverket arbetar i sin planering. Informanten berättar att denne är ny på sin tjänst. Därför skulle det vara givande att få Trafikverksperspektivet med lagstiftning, arbetsuppgifter och regleringsmässiga förutsättningar som utgångspunkt för ett fall. Samma person beskriver att även om en stor del av problematiken som kommunerna har är likartad skiljer sig organisationsstrukturerna och arbetsätten. Genom workshoppen har denne fått en utvecklad förståelse för hur andra kommuner arbetar, vilket kan utveckla den egna verksamheten.

Workshopmetodiken och framtida workshops – workshopdag 12 maj

Deltagarna är generellt positiva till verktygen som tillämpades under workshopdagen. De upplevs som tydliga och strukturerande för workshopens arbetsprocess. Informanterna uppger uppdelningen av åtgärder på kort, medellång och lång sikt som givande. En statlig tjänsteperson beskriver emellertid att det kan finnas en risk i att de lösningar som anges vara på lång sikt är frågor som är svåra och tunga att hantera, vilket gör att kommunerna istället skjuter frågorna på framtiden.

Frågeställningarna upplevdes vara behandlade på ett välavgränsat vilket enligt informanterna möjliggjorde ett koncentrerat workshoparbete. Det upplevdes ge ett djup för hur problematikerna skulle kunna arbetas med. Metodiken upplevdes även gynna diskussionen på ett konstruktivt sätt som förde dialogen vidare. En tjänsteperson beskriver hur kommunens översiktsplan blickar mot år 2050. Genom att använda sig av back-casting blir det lättare att beskriva vilka åtgärder som görs i närtid, men också vad som görs i glappet mellan år 2020 och 2050. Verktygen har därför möjliggjort att kunna få grepp om större och svåra frågeställningar som det annars finns risk för att de inte behandlas på ett systematiskt sätt. Problematiken, som en informant lyfter, är att det samtidigt finns en tidsbrist. Det är svårt att få tid till att göra ett sådant arbete.

En annan kommundienstperson beskriver att denne använder sig av verktyget i sin egen verksamhet för handläggningen av ett specifikt ärende. Det uttrycks genom ”*vad har folk sagt är det långsiktiga målet? Vad säger ÖP (översiktsplanen)? Vad säger trafikstrategin? Då har jag satt upp målen på postit-lappar med olika färger*”. Verktyget upplevs som mycket positivt för att det *faktiskt* arbetas utefter de utsatta målen som finns, istället för att verksamheten säger att den gör det.

Flera kommundienstpersoner berättar att de inte har spridit lärdomarna från workshopdagen. Det uttrycks samtidigt att förvaltningarna redan tankemässigt arbetar med den metodik som tillämpades under workshoppen, eftersom de måste hantera frågeställningarna på kort, medellång och lång sikt. Det upplevs alltså finnas en logik i att dela upp frågor på de olika stegen.

En statlig tjänsteperson berättar att verktygen var utvecklande för både denne själv, men också att informanten såg möjligheterna att kunna använda verktyget hos myndigheten. Informanten berättar att tankesättet att arbeta med frågor på kort, medellång och lång sikt kan användas till de yttranden som myndigheten gör, så att de blir tydligare med vilka krav på åtgärder som bör göras i närtid och på längre sikt.

Samtliga deltagare beskriver att de gärna deltar på fler workshops. I de vidare beskrivningarna finns olika åsikter om hur det skulle kunna utvecklas. En tjänsteperson berättar att workshopdagen var för kort och att två workshopdagar, med en workshopdag per tema, skulle behövas. Denne lyfter samtidigt värdet i att med ett intensivt arbetschema behöver samtliga deltagare vara aktiva under workshoppen. En annan kommundienstjänsteperson berättar att det skulle vara gynnsamt för denne om de kunde bidra med ett eget fall, för att utveckla hur de ska kunna arbeta vidare med olika fall i sin egen verksamhet.

Verktygen som tillämpades under workshoppen upplevdes vara mycket positiva. De flesta informanterna svarar att de mycket väl skulle kunna tänka sig att använda sig av verktygen i en större utsträckning.

Vilka erfarenheter kan dras från workshopdagen 12 maj – Pendelparkering och ljudmiljö?

Av workshopdagen den 12 maj kan ett antal erfarenheter dras. Nedan följer en punktlista av viktiga erfarenheter:

- Orsakerna till varför tjänstepersonerna deltog varierar. Det handlar dels om ämnes-/omvärldsbevakning, men också att representera sin organisation.
- Flera informanter beskriver att workshopdagen inte har givit några större revolutionerande nya kunskaper, men att deras referensramar har vidgats. En viktig lärdom som lyfts är bekräftelsen att det behövs tidig kommunikation med viktiga aktörer i arbetet med stationsnära lägen.
- Flertalet lyfter värdet i att få träffa tjänstepersoner hos andra organisationer och diskutera utveckling i stationsnära lägen.
- Resultatet av workshopdagen har oftast inte kommunicerats ut i officiella sammanhang hos workshopdeltagarnas organisationer. Främst har diskussionen om workshopdagen uttryckts i informella sammanhang.
- Informanterna är positiva till att tillsammans tillgodogöra sig teoretiska kunskaper samt arbeta praktiskt med deltagare från olika organisationer.
- Workshoppen upplevs som en bra arbetsform där deltagarna får arbeta tillsammans på en informell arena. Verktygen upplevs som användbara.
- Samtliga tjänstepersoner deltar gärna på liknande workshops.

WORKSHOPDAG 23 SEPTEMBER – LOKALISERINGSPRÖVNING RESECENTRUM I STENUNGSUND

Nedan följer en redovisning av de intervjuer som genomförts med kommun- och statliga tjänstepersoner. Rubrikerna är uppdelade efter tre teman. Den första delen berör vilka lärdomar och diskussioner som kom från workshopen. Det andra avsnittet gäller de relationer och lärandeprocesser som workshopen gav upphov till, vilket sedan avslutas i en tredje del som handlar om hur workshopverktygen upplevdes. Redovisningen av intervjuerna avslutas med en kortare sammanfattning av vilka erfarenheter som kan dras av workshopdagen den 23 september.

Lärdomar och diskussioner – workshopdag 23 september

Flertalet informanter berättar att frågan om ett nytt resecentrum i Stenungsunds kommun har varit uppe på diskussion under en längre tid. De flesta tjänstepersonerna berättar att de deltog dels på grund av ett intresse att frågan skulle kunna tas vidare, men också att det fanns en önskan från chefsnivå att de skulle delta. Intervjuerna ger en bild av att informanterna hade olika syften och förväntningar inför workshopdagen. Den huvudsakliga skillnaden tycks vara att politikerna framförallt haft ambitionerna att få gå framåt i lokaliseringsprövningen. De flesta tjänstepersonerna har istället haft målet för dagen med att få en bra diskussion mellan de olika deltagarna för att vara ett stöd för beslutsfattandeprocessen.

En tjänsteperson berättar att en lokaliseringsutredning arbetats fram 2012, men att beslut om lokalisering ännu inte fattats. Informanten beskriver hur hen verkligen såg fram mot workshopen och att deltagarna tillsammans skulle få gå ur sina formella roller och föra en diskussion tillsammans mellan politikerna och tjänstepersonerna. Tjänstepersonen berättar att workshopdagen gav mycket eftersom diskussionen var ganska avslappnad. Här betonas av en annan tjänsteperson att en avgörande lärdom varit vikten av att föra en bra dialog. Blandningen av politiker och tjänstepersoner upplevdes som positiv av informanterna. Ett par tjänstepersoner betonar att workshopdagen framförallt var till för att politiken (en beskriver hur ”*det var politikens dag det här*”) skulle kunna få förutsättningar att ta diskussionen om lokaliseringsprövningen vidare. Deltagarna från förvaltningen skulle mest vara viktiga parter för att hålla igång diskussionen.

Informanterna berättar att en tidigare workshop som genomfördes främst i ett forskningssyfte föranledde ett behov av diskussion om ”vad som är ett resecentrum”. De beskriver att politikerna och tjänstepersonerna har gått förbi varandra i diskussionen om det innehållsmässigt är ett resecentrum eller en bytespunkt som ska lokaliseras. Det bekräftas av både tjänstepersoner och politiker att de genom workshopen lyckades uppnå denna gemensamma bild. En tjänsteperson beskriver en förhoppning om att politikerna skulle kunna gå in i diskussionen utan att tänka på sin partitillhörighet och istället se frågan som angelägen för alla och som behövde resoneras kring, vilket uppfylldes.

Flera informanter tar upp vikten av ett bredare perspektiv i frågan om vad ett resecentrum ska kunna bidra med och vilka krav som ska ställas på användningen. Hur workshopen däremot fokuserade på ett par tydligt avgränsade frågor upplevdes av både politiker och

tjänstepersoner som ett viktigt hjälpmedel för att få en givande diskussion. Flera politiker betonar vikten av parkeringsfrågan medan ett par tjänstepersoner lyfter att diskussionen kunde bli hämmad av just parkeringsbehovsdiskussionen.

En viktig lärdom från workshopen för en tjänsteperson har varit att när denne utformar ett underlagsmaterial behövs flera olika lokaliseringar tas med och att utredningen inte fokuserar på endast en plats. Flera tjänstepersoner berättar att workshopen gav nya idéer om hur kommunikationen skulle kunna utvecklas mellan förvaltningen och politiken. Däremot upplevs inte workshopen påverkat det dagliga arbetet för någon av informanterna. En annan tjänsteperson berättar att workshopen gav en insikt om komplexiteten i frågan och att den påverkar flera olika förvaltningar. För flera politiker har lärdomarna istället främst berörts av vilka perspektiv som måste tas med i en lokaliseringsprövning av ett resecentrum och vad ett resecentrum bör innehålla.

Flertalet tjänstepersoner berättar att det inte har skett någon större form av uppföljning av workshopen. Ett par av dessa lyfter en självkritik att det skulle varit gynnsamt att officiellt förankra med politiken om vad som framkommit av workshopen och den diskussion som politikerna förde då. Det beskrivs som en risk för att deltagarna återgår till tidigare lösningar. En tjänsteperson anger att ett sätt att följa upp workshopen skulle kunnat vara en kortare sammanställning av vad diskussionen kom fram till. Den diskussion som förts har mest varit i inofficiella sammanhang som korridorssamtal. En tjänsteperson berättar att det har funnits en kortare diskussion i ledningsgruppen. Det beskrivs av samtliga informanter att frågan ligger idag hos politiken om vilken lokalisering som anses mest lämplig. En tjänsteperson berättar att *”det är lite vakuum i den här frågan”*.

Flera politiker berättar att frågan har hamnat i stiltje. En politiker säger *”Det är ingen som nämner det här sedan september. Det blir ingen kontinuitet på diskussionen. Man, du vet ju när man ställs inför svåra frågor brukar man jobba intensivt med det och sedan så behöver man gå hem och reflektera och sedan kommer man på några saker till. Så gör man i ett arbete ju, så går man tillbaks och pratar med sina kollegor och senare, vi ska ha ett par möte om det här om ett par veckor. Men här blir det inget”*.

När en annan politiker får frågan om de har diskuterat vad som framkommit på workshopen i efterhand beskriver denne att det inte har gjorts. Denne betonar istället att diskussionen har varit uttryckt att *”nej, mer än att nu får vi sätta ner foten”* i sammanhanget att ett beslut måste fattas var resecentrumet ska lokaliseras. *”Vi känner ju att vi fått all fakta, vi får ta ställning”*, återkopplar politikern.

En politiker berättar att dennes viktigaste lärdom var att det behövs ett långsiktigt perspektiv och ett visionärt tänkande. Politikern betonar hur workshopen har gett upphov till en större diskussion om mer långsiktiga och visionära idéer. Diskussionen som funnits om workshopen uttrycks av en politiker att *”det gäller ju att komma överens”* hur det politiska blocket gemensamt ska besluta om frågan. *”Det måste vara någon som trycker på knappen”*, beskriver politikern.

Relationer och lärandeprocesser – workshopdag 23 september

Flera informanter, både tjänstepersoner och politiker, berättar hur det finns begränsade möjligheter att träffas och diskutera sinsemellan och att diskussionen oftast sker i olika officiella sammanhang. Särskilt betonar en tjänsteperson att det har saknats rätt forum för att kunna föra en diskussion i tvärgrupper. Under aktiviteter som workshopdagar lär de känna varandra.

En politiker lyfter att förståelsen som behövs mellan politiker och tjänstepersoner i en liten kommun främst handlar om personerna och inte rollerna. Politikern betonar att workshoppar blir ett sätt att kunna utveckla kommunikationen mellan tjänstepersonerna och politikerna. Informanterna upplever att de fick möjlighet att vara lite mer informella i diskussionen. Workshopen blir en informell mötesplats mellan politikerna och tjänstepersonerna. En tjänsteperson beskriver att de har kunnat hänvisa till den diskussion denne har haft under workshopdagen vid ett par andra situationer. En annan tjänsteperson berättar i sammanhanget att workshopen utvecklade en förståelse bland både tjänstepersonerna och politikerna för rollerna samt individerna, men framförallt varandras kompetenser. Det betonas av informanten att politikerna har ett ansvar i förhållande till sina väljare och att det gör frågan om resecentrumslokaliseringen mer komplex. Denne framhäver att workshopen blir en del att kunna utveckla ett gemensamt perspektiv på kommunens fysiska planering. Samtliga informanter beskriver vikten av att träffas och diskutera. En politiker besvarar frågan om denne tror att workshopen har påverkat relationen mellan politikerna och tjänstepersonerna att ”... *det tvivlar jag på att det har påverkat. Men bara mötena, att sitta några timmar, det är kanske lika mycket som man suttit med på ett helt år innan. Genom att diskutera kan man komma fram till att man menar olika saker trots att man pratar samma språk*”.

En politiker berättar att ”*varje gång man har något sådant här så träffar man nya ansikten och det kan ju i sig då göra att man får lite större förståelse*”. Denne politiker berättar även i sammanhanget att oftast träffar politikerna endast tjänstepersonerna på chefsnivå ”... *men det finns ju ett lager med jätteduktiga tjänstemän som jobbar med olika frågor och vi mötte ju några den här dagen. Det gör ju att jag, min tilltro till kommunen som organisation och dess förmåga att utreda saker stärks ju. Så det skulle jag faktiskt vilja säga. När man ser och möter människorna då. Jag har full förståelse för att hela tjänstemannakåren inte kan sitta och lyssna på våra kommunstyrelsesammanträden, men frågan är då när ska man då få den här interaktionen? Någon gång är det nog bra att man gör något sådant här tillsammans för att stärka tilltron till varandra*”. I detta sammanhang ska det även ses ur en annan politikers perspektiv där det betonas att politiker och tjänstepersoner byts ut. Det blir ständigt nya relationer där de behöver lära känna varandra. Samma politiker vill understryka att även om det är bra att ha denna typ av workshop får det inte glömmas att en dialog med invånarna också behövs.

En politiker beskriver att workshopen delvis har påverkat dennes relation till det andra blocket. Det har handlat om att workshopen har belyst att den andra sidan också är intresserad av frågan. Informanten berättar att ”*nu vet ju jag vilka jag ska prata med på den sidan*” när det gäller lokalisering av resecentrumet.

Samma politiker betonar att det även skulle behövas workshops där andra intressenter och aktörer är med. Denne beskriver ”*Jag efterlyser mer sådant. Till och med där Länsstyrelsen är med. Att sitta och lägga ner en massa jobb och så är inte regionplaneringen med, då är inte Länsstyrelsen med, det kan vara bortkastat jobb. Tror det hade varit bättre med skattechronorna om man hade fler sådana här workshops*”. En tjänsteperson berättar att det fanns ett stort värde i att tjänstepersoner med olika specialistkompetenser kunde vara en del av workshoppen. De kunde ge inspel som var till stort stöd för diskussionen om större strategiska frågor. Men samtidigt är detta också ett arbete som kräver mer än endast *en* workshop, även om det inte ska genomföras workshoppar för sakens skull, betonar flertalet informanter. De uttrycker samtidigt att denna workshop kan vara en del i kommunikationsutvecklingen mellan tjänstepersoner och politiker.

Workshopmetodiken och framtida workshops – workshopdag 23 september

Flertalet informanter beskriver att det var mycket positivt att externa personer höll i workshoppen, särskilt för att de inte hade något egenintresse i en specifik lokalisering av resecentrumet. De var istället fokuserade på att beslutsprocessen skulle tas framåt. Det gav goda förutsättningar för en diskussion, berättar en politiker. En tjänsteperson uttrycker sig som mycket positiv till att de som höll i workshoppen kunde bidra med expertkunskaper som vidgade deltagarnas referensramar. Informanten upplevde att processledarna kunde omsätta kunskaperna i ett Stenungsundsperspektiv, vilket gjorde att det fanns mycket goda förutsättningar för en produktiv diskussion. En politiker betonar även det faktum att workshoppen hölls på en neutral plats kunde bidra till en bra diskussion, eftersom deltagarna inte faller in lika lätt i vanebeteenden.

Verktygen som tillämpades under workshopdagen upplevdes som mycket positiva. Informanterna upplever att det fungerar som ett välstrukturerat och systematiskt sätt att hantera en strategisk fråga som en lokalisering av resecentrum innebär. Generellt kan det uttryckas att informanterna var nöjda med hur workshopdagen var strukturerad. En politiker beskriver att ”*med de här så blir det en helt annan bild när man använder de här*”, när denne syftar på verktygen. En annan politiker upplever däremot att de mål som var formulerade till själva workshoparbetet var bristfälligt utformade. Informanten upplevde att det saknades flera perspektiv som exempelvis kostnader och eventuella konsekvenser resecentrumslokaliseringarna skulle kunna innebära. Politikern vill framhäva att workshoppen därför inte kunde hjälpa politiken framåt i beslutsfattandet av vilket lokaliseringalternativ som är lämpligt.

Samtliga informanter beskriver att de är positiva till att delta på liknande aktiviteter inom ”*Det urbana stationssamhället*”, men de vill understryka att det måste upplevas vara ett väl avgränsat ämne och att det känns relevant. Ett flertal tjänstepersoner uttrycker att det handlar om att få en bild av vad som är den gemensamma viljan, vilket upplevdes uppnås med workshoppen. De framhåller även att det skulle vara positivt att delta på workshoppar liknande den som genomfördes 12 maj (pendelparkeringar och god ljudmiljö) med tjänstepersoner från andra organisationer.

Flera informanter uppger att när den gemensamma bilden av vad ett resecentrum uppnåtts kunde de gemensamt avfärda vissa lokaliseringalternativ. En tjänsteperson vill betona att

kombinationen av processledarna (Ramstedt och Ranhagen) var optimal eftersom de kunde sammanföra en generell kunskap av stationsutveckling och även omsätta det i ett Stenungsundsperspektiv. Det betonas genom att processledarna ”kunde prata på Stenungsundspråk och hålla en hög teoretisk nivå”.

Flertalet tjänstepersoner berättar att dagens upplägg där stationslokaliseringen inte diskuterades förrän på dagens andra halva var mycket positivt. Det gjorde att deltagarna kunde röra sig mot en gemensam bild av hur en stationsutveckling och resecentrumslokalisering kan förstås.

Både politiker och tjänstepersoner ställer sig positiva till att de kan använda sig av verktygen (multikriterieanalys) i andra sammanhang än resecentrumslokaliseringen. En tjänsteperson betonar däremot att om verktygen ska kunna tillämpas vid andra tillfällen behövs det kompetens för att kunna föra en sådan diskussion.

Vilka erfarenheter kan dras från workshopdagen 23 september – lokaliseringsprövning av resecentrum i Stenungsund?

Av workshopdagen den 23 september kan ett antal erfarenheter dras. Nedan följer en punktlista av viktiga erfarenheter:

- En viktig del för workshopen var att politiker och tjänstepersoner skulle få en gemensam uppfattning om vad ett resecentrum är, vilket uppfylldes.
- Politikerna såg aktiviteten som en möjlighet att komma vidare i beslutsprocessen medan tjänstepersonerna uttrycker att de snarare hade en förväntan att dialogen mellan dem och politikerna skulle utvecklas.
- Informanterna upplever att det är positivt att få mötas i mer informella sammanhang som exempelvis en workshop. Deltagarna får möjligheten att lära känna varandra som individer och utveckla en förståelse samt relation till varandra.
- Workshopresultatet har inte följts upp i officiella sammanhang. Däremot har begränsade diskussioner förts i mer informella kontexter.
- Platsen som workshopen hölls i samt processledarnas upplägg för dagen upplevdes som mycket positivt. Verktygen uppfattades överlag som användbara.

Reflektioner av resultatet

Nedan följer reflektioner av resultatet från de intervjuer som genomförts. Reflektionerna handlar om betydelsen av att följa upp ett workshopresultat, värdet som finns i att genomföra en workshop samt hur verktygen som tillämpades kan förstås. Som utgångspunkt behöver det betonas att möjligheten till generalisering är begränsad, eftersom endast två workshopdagar har legat till grund för nedanstående reflektioner.

VILKEN INGÅNG HAR DELTAGAREN TILL WORKSHOPEN?

Av de flesta informanter kan det märkas att workshopdagarna inte har följts upp. Det kan få drag av en paradox, eftersom samtliga informanter beskriver att de tror på genomförandet av workshopdagar och att de gärna deltar på dessa. Orsaken till varför workshopdagen inte har följts upp kan självklart vara av olika förklarliga skäl, som exempelvis att de fall som vissa kommuner bidrog med under workshopdagen den 12 maj 2015 inte har kommit längre planeringsprocessen. Samtidigt är kärnan i frågan om det är *utvecklingen av ett specifikt fall i en planeringsprocess, eller om det är utveckling av kunskap och förståelse på ett generellt plan hos en individ och organisation* som eftersträvas? Det kan märkas att det processuella förhållningssättet där ny kunskap leder till nya sätt att hantera frågeställningar på har fått begränsat utrymme efter workshoparna. Utgångspunkten i sammanhanget skulle kunna vara om planering ses som en process, eller om det är planer som ska upprättas för utveckling. Eftersom planering många gånger handlar om mänskliga relationer bör frågan ställas vad som är ingången i en workshop, som återigen kopplar till ovanstående resonemang. Här ska det inte ses som att en deltagare har ett eller annat perspektiv utan snarare hur det blir drivkrafter som påverkar deltagarens perspektiv och ingångsvinkel.

MÖJLIGHETERNA MED EN WORKSHOP – MEN BEHOVET AV UPPFÖLJNING

För Stenungsundsfalllet kan det märkas att det under intervjutillfällena växer en tankegång hos informanterna hur de skulle kunna förvalta resultatet av workshopdagen på ett mer utförligt sätt. Workshopen verkar blivit ett sätt för att kunna utveckla dialogen mellan förvaltningen och politikerna, samt att kunna komma ett steg vidare i beslutsfattandeprocessen för resecentrumslokaliseringen. Tjänstepersonerna berättar att de hade förväntningar på att workshopdagen skulle föra diskussionen om lokaliseringsprövningen vidare och att förväntningarna infriades. De har fått en gemensam bild av ett resecentrum, vilket i sig belyser behovet av att samtliga parter pratar samma språk och vikten av en gemensam innebörd i begrepp som används. Frågan är däremot hur resultatet har förvaltats. Problematiken kan vara att när resultatet av en workshop inte följs upp finns en risk för att den utveckling som skett inte blir bestående. Det gäller både avseende utvecklade personliga relationer och utveckling av lokaliseringsfrågan.

En workshopdag skulle kunna vara en ingång till att få en utförlig diskussion inom en organisation om hur olika problemställningar hanteras. Det kan bli en tankeställare som ställer frågan om organisationen kan hantera problemställningar på ett annat sätt. En workshop kan ses som en nyckelväg in i en positiv spiral för att kunna vidga

referensramarna inte bara för deltagarna utan även deras organisationer. På ett sådant sätt ger workshopdagarna möjligheter för att utveckla både kunskap och förståelse internt inom organisationerna. En utförligare uppföljning av aktiviteter skulle alltså kunna ge förutsättningar att hitta nya sätt för organisationer att arbeta på. Tidigare låsta lägen, eller starka arbetskulturer i organisationen, skulle här inte bli lika stora hinder för att ny kunskap ska kunna berika tillämpningen. En workshopdag kan i detta sammanhang ses som ett tillfälle där ett fönster öppnas och nya tillfällen kan tas tillvara på, men möjligheten ges bara under en begränsad tid när workshopdagen finns i deltagarens närminne.

Sammantaget kan det identifieras att tid och resurser läggs på missuppfattningar och att individerna samt organisationerna inte förstår varandra eller lägger samma innehållsmässiga innebörd i ett språk. Kanske kan en proaktiv diskussion och förståelse som skapas i en workshop ge upphov till en omfördelning av tidsåtgången. Istället för att lägga tid och resurser på att rätta till tidigare missförstånd kan denna kraft användas till att hitta gemensamma lösningar tidigt i en process. I Stenungsunds-fallet kan workshopen bli ett medel för att utveckla dialogen och förtroendet mellan förvaltning och politik. Detta är viktigt i flera olika processer. Arbetet med en översiktsplan är ett exempel. För att en översiktsplan ska styra mark- och vattenanvändningen är det väsentligt att politiken känner ett förtroende för den. Det är särskilt viktigt eftersom översiktsplanen ska vägleda kommunens detaljplanering och ange viktiga strategiska prioriteringar.

För organisationerna som deltog den 12 maj skulle det kunna handla om att få en ömsesidig bild mellan kommun och stat hur de kan gå tillväga för att få en gemensam syn på vilka handlingsutrymmen som finns. Det gäller exempelvis, som blivit tydligt i ett fall, hur utveckling i kollektivtrafiknära lägen med höga bullernivåer ändå kan utvecklas om statliga myndigheter och kommunen har en gemensam syn för hur de kan hantera problemen.

Inom ramen för denna studie ska det understrykas att en workshopdag är en väldigt liten del av den enskilda deltagarens kontinuerliga arbete. Samtidigt sätter samtliga informanter ett värde i att få träffa varandra. Här kan det ses en skillnad beroende på vilken workshopdag som har varit i fråga. För workshopen den 12 maj finns det blandade uttryck. En viktig aspekt är behovet av en kontinuerlig dialog mellan de olika statliga myndigheterna och kommunerna. Att få känna av stämningläget och få möjlighet att hitta nya sätt för dialog blir ett sätt att kunna närma sig varandra. En workshopdag i sig kan kanske skapa förutsättningar för en bättre dialog och på så sätt relation mellan aktörerna, men om riktlinjerna och lagstiftningen inte möjliggör att komma vidare i frågan kommer inte planarbetet vidare. Den andra aspekten som bör lyftas fram för workshopen den 12 maj är hur kommuntjänstepersoner gemensamt lyfter en samhörighetskänsla. Att få dela med sig av sin vardagliga verklighet till andra tjänstepersoner kan skapa en stärkt självkänsla när tjänstepersonen kan känna sig villrådig och sitter ensam med tryck från politiken på sin förvaltning.

För Stenungsunds-fallet kan det istället gälla vikten av att få tillfället att få träffas mellan tjänstepersoner och politiker. Avsaknaden av de informella mötena kan skapa svårigheter om individerna inte känner varandra eller talar samma språk. Det kan alltså behövas olika typer av plattformar där individerna får möjligheten att träffa varandra. Med olika typer av

plattformar finns det förutsättningar för personerna att förstå varandra på individnivå. Det gör att diskussioner i andra plattformar, som exempelvis formella möten där beslut fattas, kan också bli påverkade på ett positivt sätt.

VERKTYGENS ANVÄNDBARHET – MEN ÄVEN RISKERNA MED VERKTYGEN

Verktygen som använts under workshoparna är mycket användbara för att på ett konstruktivt sätt kunna få ett grepp om större strategiska frågor och se vad som behöver göras i olika steg ur ett långsiktigt perspektiv. Det är emellertid viktigt att det finns en medvetenhet om att de idéer som uppkommit under arbetsprocessen är kvar i ett idéstadium.

Det behövs däremot en insikt om riskerna med att använda verktyg som multikriterieanalys och back-casting. Som också ett par informanter har sagt är det viktigt att inte glömma invånar- och brukarperspektivet. Om det fattas icke-förhandlingsbara förslag mellan tjänstepersoner och politiker genom dessa metodiker kan problem uppstå när förslagen ska ut på medborgardialog. Kommunen med sin kompetens och strukturerade arbetssätt skulle kunna upplevas köra över den enskilde individens tankar och förslag.

Ytterligare problem kan vara att tjänstepersonen eller politikern lägger energi på att legitimera förslag istället för att vara beredd på att hämta in nya synvinklar vid en dialog med invånare. Finns det en öppenhet kan det vara möjligt att andra synvinklar och förslag berikar de utvecklingsförslag som tas fram när multikriterieanalys och back-casting tillämpas. Det skulle kunna göra att strategiska planeringsfrågor hanteras på ett greppbart sätt där svåra långsiktiga frågor kan hanteras på en mer lätthanterlig nivå. Som en tjänsteperson uttrycker från resultatet den 12 maj kan det bli ett sätt för kommunen att *faktiskt* arbeta på ett strategiskt sätt istället för att bara säga att kommunen gör det.

Rekommendation inför framtida workshops

Nedan följer en rekommendation av vilka perspektiv som bör tas med i ett framtida arbete för workshops inom ”*Det urbana stationssamhället*”. För att göra rekommendationerna lättlästa presenteras de i en punktlista nedan:

- Arbetssättet att varva mellan att inleda med föreläsningar som vidgar deltagarnas referensramar som sedan omsätts i ett planeringsfall där deltagarna får arbeta tillsammans är ett positivt upplägg.
- Blandningen av representanter från olika organisationer samt professioner är ett givande sätt att få en produktiv diskussion. Detta vidgar deltagarnas perspektiv att se på en företeelse och arbeta på under workshopen.
- Att arbeta med reella fall är värdefullt. Men det är viktigt att den formella planeringsprocessen för fallet inte har kommit till fäsen att detaljfrågor redan har beslutats om.
- För att optimera möjligheterna med en workshop kan det behövas ett forum som i efterhand följer upp arbetet och de lärdomar som deltagarna införskaffade under workshoptillfället. Detta kan motverka att deltagarna går tillbaka i gamla vanor och inte tillgodogör sig de nya kunskaperna. Möjligtvis kan det även bevara utvecklade relationer från workshopen.
- Det är viktigt att tydliggöra att deltagarna har ett ansvar för förvaltningen av lärdomarna från workshoparna.
- En möjlighet kan vara att samma organisationer och tjänstepersoner deltar för att det ska finnas en kontinuitet. Kunskaperna deltagarna får av att delta kan sedan tas vidare till deras egna organisationer.

Källförteckning

Ranhagen, U. (2015) *Referat utifrån en workshopdag inom projektet Det urbana stationssamhället.*

Stenungsunds kommun (2015) *Protokoll, kommunstyrelsen, sammanträdesdatum 2015-05-04, s.41.*

Stenungsunds kommun (2012). *Stenungsunds resecentrum. Lokaliseringsutredning. Maj 2012.*

Bilaga - intervjuramverk

Lärdomar och diskussioner från workshopdagen

- Vad väckte ditt/ert intresse för medverkan i workshopen?
- Vilka är de viktigaste lärdomarna du/ni tagit med dig/er från workshopen?
- Har ni diskuterat vad som togs upp på workshopen i efterhand? Har ni pratat om workshopen efteråt?
- Har workshopen givit upphov till en diskussion om hur ni hanterar frågorna i er organisation? (avseende om diskussionen eller lärdomar från workshopen påverkat inriktningen på efterföljande samtal, beslut, planer eller liknande i organisationen)
- Har workshopen givit upphov till några nya idéer?

Relationer och lärandeprocesser

- Har workshopen väckt intresse om ni vill ha en annan inriktning för hur ni ska samverka med externa aktörer?
- Har workshopen påverkat era relationer, eller förståelse för de aktörer som deltog under dagen?
- Fick du under workshopdagen några kontakter som har varit värdefulla efteråt?

Workshopmetodiken och framtida workshops

- 'Hur såg du/ni på de verktyg som användes under workshopen? Kan ni använda dessa mer brett inom er organisation? Har ni prövat att använda dessa verktyg vid fler tillfällen efter workshopen?
- Hur ser du/ni på att delta på liknande aktiviteter som inom "Det urbana stationssamhället"?
- Finns det något som vi inte har pratat om idag som du/ni gärna skulle vilja lyfta fram?

Tabell 2. Intervjufrågor